

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Πρόεδρος: Θ. Παυλίδου, Αναπλ. Καθηγήτρια
Αντιπρόεδρος: Ν. Κατσάνης, Αναπλ. Καθηγητής
Γ. Γραμματέας: Γ. Βελούδης, Αναπλ. Καθηγητής
Μέλη: Α. Χαραλαμπίδης, Επίκουρος Καθηγητής
Μ. Μαργαρίτη-Ρόγκα, Επίκουρη Καθηγήτρια
Σ. Τσοχατζίδης, Επίκουρος Καθηγητής

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Γ. Βελούδης
Θ. Παυλίδου
Α. Χαραλαμπίδης

Επιμέλεια έκδοσης: Αρχέλαος Κουτσούρης, Φιλολόγος

Στοιχειοθεσία: Νάσια Χουρμουζιάδη
Μοντάζ: Σπύρος Στεκούλης
Εκτύπωση: ΤΥΡΟΟΦΦΕΤ - Α. Μπόλκα & Σια

ΜΕΛΕΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΤΗΣ 12ης ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

18-20 Απριλίου 1991

STUDIES
IN GREEK LINGUISTICS

PROCEEDINGS OF THE 12th ANNUAL MEETING
OF THE DEPARTMENT OF LINGUISTICS
FACULTY OF PHILOSOPHY
ARISTOTLE UNIVERSITY OF THESSALONIKI

18-20 April 1991

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1992

ISSN 1106 - 9325

Brian D. Joseph (Μπράιαν Δ. Τζόσεφ)

Η μορφοσύνταξη του νεοελληνικού
ρηματικού συνόλου σαν μορφολογία και
όχι σύνταξη¹

Abstract

The Morphosyntax of the Modern Greek Verbal Complex
as Morphology and not Syntax

Rivero 1990 proposes an analysis of voice in Modern Greek in which the Morpheme for Voice is located in the syntactic structure of the verbal complex as head of its own node. Moreover, each morphosyntactic category realized in the verbal complex, i.e. Agreement, Tense, Aspect, and Voice, is given its own place in the syntactic structure, and a rule of Verb - Raising gives the result that the order of these categories in the syntactic tree from the topmost node to the lowest mirrors that found right to left in the verbal complex. It is shown here, however, that this analysis faces several empirical problems, e.g. no place in the syntactic tree for negation, nor for the augment as a realization for Tense and the existence of forms, e.g. *akú-s-tik-e* "it was heard", with the morphemes in the «wrong» order. More generally, Rivero's problems come from the idea -common among syntacticians who examine morphology- that morphology can be described as if it were syntax. It is argued here that the best treatment of the morphosyntax of the Greek verbal complex is one in which the morphology is treated as morphology and not as syntax, within a framework in which morphology contains not only affixation but also morphophonological processes, i.e. something which cannot be referred to by rules of syntax such as Verb-Raising.

Εδώ και χρόνια, οι γλωσσολόγοι αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν

πολλοί ξεχωριστοί τομείς της γλώσσας. Παραδείγματος χάριν, όλος ο γλωσσολογικός κόσμος πιστεύει ότι η γλώσσα σαν σύστημα μπορεί να διαιρεθεί σε δύο τουλάχιστον μέρη -ένα φωνολογικό και ένα σημασιολογικό. Σχετικά με άλλα μέρη, όμως, υπάρχει διαφωνία, παραδείγματος χάριν, με τη σύνταξη και ιδιαίτερα με τη μορφολογία, δηλαδή με τη συστηματική τακτοποίηση των στοιχείων που όλα μαζί αποτελούν τις λέξεις.

Κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι οι λέξεις έχουν τη δική τους εσωτερική δομή που αξίζει να εξερευνηθεί. Για να καταλάβουν τους κανόνες και τις αρχές που διέπουν και κυβερνούν αυτή τη δομή, μερικοί γλωσσολόγοι θεωρούν ότι η μορφολογία είναι ξεχωριστό μέρος του γλωσσικού συστήματος, με ξεχωριστούς κανόνες και ξεχωριστές αρχές. Άλλοι όμως, τοποθετούν τα μορφολογικά και ξεχωριστά φαινόμενα στο φωνολογικό μέρος ή στο συντακτικό μέρος της γραμματικής. Κατά αυτούς τους γλωσσολόγους, η εσωτερική δομή μιας λέξης είναι συντακτικό ζήτημα και τα μορφήματα της κλίσης και των γραμματικών κατηγοριών βρίσκονται στη θέση τους λόγω της λειτουργίας κανόνων που είναι εντελώς ίδιοι με τους συντακτικούς κανόνες που παράγουν φράσεις και προτάσεις.

Εδώ συζητείται ένα θέμα που αφορά το ζήτημα των συνόρων μεταξύ μορφολογίας και σύνταξης, ένα θέμα με το οποίο απασχολούνται πολλοί γλωσσολόγοι τα τελευταία χρόνια, δηλαδή η ανάλυση του συνδυασμού του νεοελληνικού ρήματος με τα πολλά στοιχεία που το προσδιορίζουν μορφοσυντακτικά σχετικά με τις κατηγορίες του Χρόνου, του Προσώπου, του Αριθμού, του Ποιού Ενεργείας, κτλ. Αυτός ο συνδυασμός λέγεται «ρηματικό σύμπλεγμα» (στα αγγλικά «verbal complex») σε μερικές εργασίες (π.χ. Joseph 1988, 1989, 1990), αλλού όμως ονομάζεται «ρηματικό σύνολο» (π.χ. από την Φιλιππιάκη-Warburton 1990).

Από μια ευρύτερη άποψη, αυτό το σύνολο περιλαμβάνει το ρήμα, τα προσφύματα και τις καταλήξεις στο τέλος του ρήματος, και μερικά άλλα στοιχεία που βρίσκονται στην αρχή -τις ενδείξεις της υποτακτικής έγκλισης να και ας, τη μελλοντική ένδειξη θα, την αύξηση σαν ένδειξη του παρελθόντος, τις αιτιατικές και γενικές αντωνυμίες τον, του, με, σου, κτλ. και τις ενδείξεις της άρνησης δεν και μη. Δηλαδή, ένα ρηματικό σύνολο σαν αυτό στο (1) μπορεί να διαιρεθεί σε πολλά στοιχεία, όπως σχηματίζεται στο (2):

- (1) να - μη - τους - το - ε - δω - σ - ες
 (2) έγκλ. - άρνηση - αντωνυμίες - αύξηση - PIZA - ποιόν ενεργ. - πρόσ./αριθ.

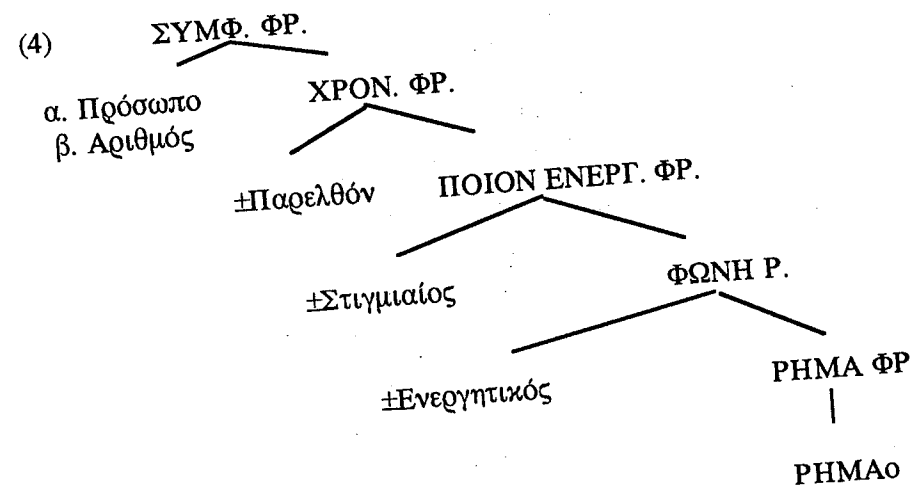
Αν και τα στοιχεία στην αρχή αξίζουν προσεκτική έρευνα (βλ. Joseph 1988, 1990 για μια ανάλυσή τους), αυτά που ακολουθούν τη ρηματική ρίζα, δηλαδή, το κυρίως «ρήμα» στην κλασσική έννοια της λέξης, έχουν προκαλέσει μεγαλύτερη συζήτηση.

Τα βασικά δεδομένα αυτών των ρηματικών στοιχείων είναι πολύ γνωστά και, από μια άποψη, πολύ απλά. Όλα τα στοιχεία αποτελούν μια σταθερή σειρά, και κάθε στοιχείο φαίνεται να έχει καθορισμένη θέση μέσα στο ρήμα. Παραδείγματος χάριν, τα μορφήματα της Συμφωνίας με το υποκείμενο πάντα βρίσκονται στο τέλος του ρήματος σαν γνήσια κατάληξη, ενώ το θ- της μεσοπαθητικής φωνής βρίσκεται πάντα σε μια πιο εσωτερική θέση, πιο κοντά στη ρηματική ρίζα:

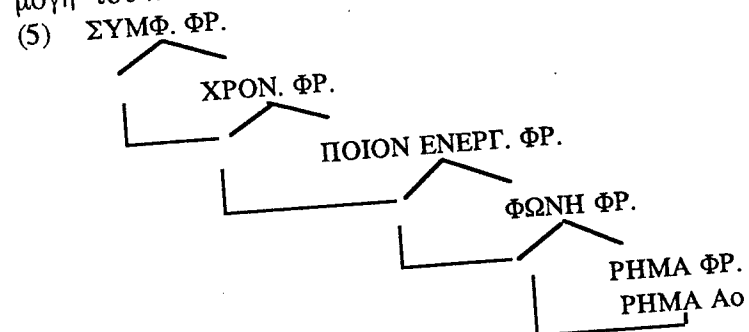
- (3) να αγαπη - θ - ώ / * να αγαπη - ω - θ

Η Rivero (1990), για να εξηγήσει τέτοια δεδομένα, προτείνει μια γενική ανάλυση της φωνής και ιδιαίτερα της μεσοπαθητικής φωνής του νεοελληνικού ρήματος. Λέει η Rivero ότι το μόρφημα της φωνής βρίσκεται στη συντακτική δομή του ρηματικού συνόλου με τη δική του θέση σαν κεφαλή δικού του κόμβου. Πιο γενικά, λέει επίσης ότι κάθε μορφοσυντακτική κατηγορία που πραγματοποιείται στο ρηματικό σύνολο, δηλαδή Συμφωνία, Χρόνος, Ποιόν Ενεργείας, και Φωνή, έχει τη δική της θέση στη συντακτική δομή. Έτσι, η Rivero θεωρεί ότι τα μορφήματα είναι συντακτικά στοιχεία: δηλαδή για αυτή δεν υπάρχει ξεχωριστός και ανεξάρτητος μορφολογικός τομέας της γραμματικής - η μορφολογία αφομοιώνεται στη σύνταξη.

Κατά τη Rivero, η σειρά των κατηγοριών αυτών στο συντακτικό δένδρο που αποτελεί τη δομή του ρηματικού συνόλου, από τον ανώτερο κόμβο στον κατώτερο, είναι ΣΥΜΦΩΝΙΑ - ΧΡΟΝΟΣ - ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ - ΦΩΝΗ - ΡΙΖΑ, όπως σχηματίζεται στο (4):

Η Rivero υποστηρίζει ότι αυτή η κατιούσα σειρά είναι η ίδια σειρά που βρίσκει κανείς στο ρηματικό σύνολο, πηγαίνοντας από δεξιά προς τα αριστερά, και σιγουρεύει τέτοιο αποτέλεσμα δια του κανόνα της Ανύψωσης του ρήματος (P-Ανύψωση, στα αγγλικά Verb-Raising) που εφαρμόζεται και ξαναεφαρμόζεται πολλές φορές, αρχίζοντας από το κάτω μέρος του δένδρου, δηλαδή με τη ρηματική ρίζα (ΡΗΜΑΟ) και συνεχίζοντας προς τον ανώτερο κόμβο. Αυτή η διαδικασία σχηματίζεται στο (5), όπου τα βέλη δείχνουν την εφαρμογή του κανόνα της P-Ανύψωσης:

Πρέπει η Rivero να διακρίνει μεταξύ λέξης και προσφύματος,

επειδή ο κανόνας της P-Ανύψωσης αρχίζει με το ρηματικό θέμα-ρίζα και συνεχίζει να εφαρμόζεται με προσφύματα, μέχρι να φτάσει στο επόμενο ρηματικό θέμα-ρίζα, δηλαδή στον επόμενο λεξικό, μη-γραμματικό, κόμβο. Έτσι μ' αυτή την ανάλυση εξηγείται η διαφορά μεταξύ των μονολεκτικών ρηματικών τύπων και των πολυλεκτικών, δηλαδή των τύπων του παρακείμενου όπου το μόρφμα της φωνής βρίσκεται στο δεύτερο ρήμα και όχι στο βοηθητικό ρήμα έχω:

(6) έχω πλυθεί / *εχ-θ-ω πλύνει

Στο (6), το ποιόν ενεργείας πραγματοποιείται δια του λεξικού κόμβου εχ-, του βοηθητικού ρήματος δηλαδή, ενώ στο μονολεκτικό ρήμα πλύθηκα, πραγματοποιείται δια του προσφύματος -θ-.

Αυτή η ανάλυση της θέσης στο δένδρο της κατηγορίας Φωνής παράγει σωστά αποτελέσματα, δηλαδή εξηγεί τα δεδομένα που πρέπει να εξηγηθούν. Παρ' όλα αυτά όμως, δεν μπορεί να σταθεί, επειδή αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα που αφορούν την εμπειρική βάση της.

Πρώτον, δεν υπάρχει θέση στο δένδρο που προτείνει η Rivero για τις ενδείξεις της άρνησης δεν και μη. Αυτές οι ενδείξεις έχουν τα χαρακτηριστικά προσφύματων· παραδείγματος χάριν, η σειρά τους σε σχέση με τα άλλα στοιχεία στο ρηματικό σύνολο είναι σταθερή και δεν αλλάζει καθόλου. Επίσης, βρίσκονται σε εσωτερική θέση σε σχέση με τις ενδείξεις της υποτακτικής να και ας ή με το μελλοντικό θα. Αυτό το πρόβλημα φαίνεται να είναι μικρό και να χρειάζεται μόνο λίγη διόρθωση, δηλαδή την πρόσθεση ενός ακόμη κόμβου στο δένδρο, αλλά δεν είναι καθόλου σαφές που ακριβώς πρέπει να τοποθετηθεί αυτός ο κόμβος.

Κατά τη Rivero, το θα, το να και το ας θεωρούνται όλα ίσα το ένα με το άλλο, όσον αφορά τη θέση τους. Η άρνηση, όμως, βρίσκεται πριν από το θα αλλά μετά από το να ή το ας:

(7) α. δεν θα πάω / *θα δεν πάω
β. να μην πάω / *μην να πάω

Έτσι, αυτή η ανάλυση φαίνεται να μην περιέχει γενική θεω-

ρία για τη θέση των αρνητικών ενδείξεων -πρέπει να οριστεί ειδικά που τοποθετείται η κάθε αρνητική ένδειξη σχετικά με καθένα από τα στοιχεία θα, να και ας. Κατά την ανάλυση που βρίσκεται στο Joseph (1990), η άρνηση πραγματοποιείται με προσφύματα, όπως επίσης το μέλλον, αλλά η υποτακτική περιλαμβάνει καλές και τα κλιτικά να και ας (και η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει καλές και αξιόπιστες εξετάσεις, αυτές στο Pullum και Zwicky (1983), για να διακρίνει κανείς μεταξύ κλιτικών και προσφυμάτων, κάτι που δεν βρίσκεται στην ανάλυση της Rivero). Έτσι, υπάρχει γενίκευση για τη θέση των αρνητικών στοιχείων: μπορεί να ειπωθεί ότι η άρνηση έχει πάντα την πιο αριστερή θέση των προσφυμάτων στο ρηματικό σύνολο.

Το δεύτερο πρόβλημα αφορά την υπόθεση της Rivero ότι το πρόσφυμα της μεσοπαθητικής φωνής είναι -θ-. Όπως είναι πολύ γνωστό, υπάρχουν μεσοπαθητικά ρήματα χωρίς αυτό το θ, παραδείγματος χάριν, κάηκα (από καίγομαι) ή φάνηκα (από φαίνομαι). Τέτοια ρήματα δείχνουν ότι δεν πραγματοποιείται πάντα η μεσοπαθητική φωνή με πρόσφυμα: η σημασία αυτής της παρατήρησης θα φανεί πιο κάτω.

Τρίτον, υπάρχουν μερικές κατηγορίες του ρηματικού συνόλου που πραγματοποιούνται με προθέματα καθώς και με επιθέματα, ή αντί αυτών, αν και η εφαρμογή της Ρ-Ανύψωσης φαίνεται να προτιμά επιθέματα. Παραδείγματος χάριν, η αύξηση σαν ένδειξη του παρελθόντος είναι πρόθεμα και φαίνεται να χρειάζεται τη δική της μορφολογική θέση: δηλαδή δεν είναι μόνο κάτι που εμφανίζεται φωνολογικά όταν χρειάζεται φωνήεν ο τόνος, αφού υπάρχουν ρήματα, με ενδεχόμενο τονοφόρο φωνήεν που παρ' όλα αυτά, παίρνουν την λεγόμενη «εσωτερική αύξηση», παραδείγματος χάριν μεταφράζω με παρελθόν μετέφρασα.

Άλλη παρόμοια κατηγορία είναι η έγκλιση. Η υποτακτική έγκλιση πραγματοποιείται με τα κλιτικά να ή ας (που τα αποκαλεί «μόρια» η Rivero χωρίς να καθορίσει τι σημαίνει «μόριο» ούτε πώς να διακρίνει κανείς «μόρια»), και κατά τη Rivero, το να και το ας έχουν θέση στο δένδρο σαν Κ-Φ (κλιτική φράση - στα αγγλικά «inflectional phrase» IP). Η προστακτική έγκλιση, όμως πραγματοποιείται αλλιώς, με ειδικές καταλήξεις (-ε ή -Ø στο ενεργητικό ενικό, -ου στο μεσοπαθητικό ενικό, κτλ.). Βρίσκονται αυτές οι κα-

ταλήξεις στην ίδια θέση του δένδρου που βρίσκονται το να και το ας; αν ναι, πως καταφέρνουν να καταλήγουν στο ρήμα; Αν όχι, τότε λείπει μια γενίκευση για την θέση της έγκλισης. Ο κανόνας της Ρ-Ανύψωσης δεν φαίνεται να μπορεί να παίξει ρόλο εδώ, επειδή η προστακτική κατάληξη -ε ή -ου θα ήταν ένδειξη της συμφωνίας όσον αφορά αυτό τον κανόνα επειδή είναι στο τέλος του ρήματος, και έτσι δεν θα υπήρχε γενίκευση για την έγκλιση που να ενώνει την προστακτική και την υποτακτική.

Αυτά τα τελευταία προβλήματα αφορούν τη σειρά των μορφμάτων στο ρηματικό σύνολο, αλλά υπάρχει άλλο πρόβλημα με τη σειρά που είναι και πιο σοβαρό. Η Rivero λέει ότι η σειρά στο ρήμα από τα αριστερά προς τα δεξιά είναι Ρίζα - Φωνή - Ποιόν Ενεργείας - Χρόνος - Συμφωνία, όπως βρίσκεται, λέει, στον τύπο πλυθήκαμε:

(8) πλυ - θ - ηκ - α - με
ρίζα φωνή ποιόν ενεργείας χρόνος συμφωνία

Υπάρχουν ρήματα, όμως, που έχουν ένδειξη του ποιού ενεργείας στα αριστερά του θ, παραδείγματος χάριν ακούστηκα (από ακούγομαι) ή ψήστηκα (από ψήνομαι): η υπόθεση εδώ είναι ότι το -σ- που προηγείται του θ είναι η ίδια ένδειξη μ' αυτή που μαρκάρει στιγμιαίο ποιόν ενεργείας στην ενεργητική φωνή, π.χ. ακού-σ-αμε, ψή-σ-αμε κτλ. Έτσι, οι ενδείξεις του ποιού ενεργείας στα ακούστηκα κτλ βρίσκονται και πριν και μετά από την ένδειξη της φωνής, το θ. Τέτοιους τύπους δεν προβλέπει η Rivero με την ανάλυσή της.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Rivero αφορούν γενικά την πραγματοποίηση κατηγοριών. Προσφύματα της ίδιας κατηγορίας μπορούν να βρεθούν σε δύο θέσεις, και πριν και μετά από κάτι, ή χωρίς φωνολογική πραγματοποίηση, δηλαδή με -Ø. Επίσης, δεν πρέπει η κάθε κατηγορία να πραγματοποιηθεί με πρόσφυμα, επειδή υπάρχουν και μορφολογικές διαδικασίες σαν ενδείξεις κατηγοριών και μορφήματα που είναι αμάλγαμα (στα αγγλικά: «portmanteau morpheme») όπου το ίδιο μορφολογικό υλικό πραγματοποιεί πολλές κατηγορίες χωρίς να μπορεί κανείς να περιορίσει μία ένδειξη για μια κατηγορία.

Παραδείγματος χάριν, όσο για τις διαδικασίες, υπάρχουν

τύποι που δείχνουν κατηγορίες με αλλαγή στη ρηματική ρίζα αλλά όχι με πρόσθεση στοιχείων. Το στιγμιαίο θέμα του ρήματος φεύγω ή του πλένω δεν έχει το πρόσφυμα -σ- που υποθέτει η Rivero ως την ένδειξη του στιγμιαίου. Αντί για πρόσφυμα, υπάρχει μορφολογική αλλαγή, και το φευγ- γίνεται φυγ- και το πλεν- γίνεται πλυν-. Πώς, όμως, να εξηγήσει η Rivero τέτοιους τύπους; Λέει (σ. 137) ότι «in simple tenses Aspect is an Affix» (δηλαδή «στους απλούς χρόνους, το ποιόν ενεργείας είναι πρόσφυμα»), ενώ στους σύνθετους τύπους του παρακείμενου, η ένδειξη του ποιού ενεργείας είναι το βοηθητικό ρήμα εχ-. Αλλά στον τύπο φυγ-, η ένδειξη δεν είναι ούτε πρόσφυμα, ούτε λέξη μαρκάρει την κατηγορία μόνο με αλλαγή φωνηέντων. Πού θα βρεθεί, όμως, αυτή η αλλαγή στο δένδρο; Αν παραδέχονται οι γλωσσολόγοι που συμφωνούν με τη Rivero ότι η μορφολογία δεν είναι εξ ολοκλήρου πρόσθεση προσφυμάτων, τότε το να βρεθεί θέση στο συντακτικό δένδρο για όλες τις ενδείξεις δεν έχει νόημα· χωρίς τέτοια ομολογία, όμως, πρέπει να βρεθεί θέση για κάτι που δεν έχει φωνολογικό υλικό, δηλαδή μια μορφοφωнологική διαδικασία. Η ίδια δυσκολία αντιμετωπίζεται με ρήματα όπως το βλέπω, που έχει εντελώς διαφορετικό θέμα στο στιγμιαίο, δηλαδή δ- (π.χ. στο μέλλον θα δω)· που θα βρεθεί η αλλαγή των θεμάτων στο δένδρο -τέτοια διαδικασία δεν απεικονίζεται εύκολα σαν κόμβος σ' ένα συντακτικό δένδρο.

Παρόμοιο πρόβλημα δημιουργείται όταν πολλές κατηγορίες πραγματοποιούνται με το ίδιο μόρφωμα. Η Rivero δίνει το (9) σαν παράδειγμα μεσοπαθητικής φωνής:

(9) Οι άνθρωποι πλένονται

με εξήγηση του τύπου πλένονται σαν πλεν- μη ενεργητικό - ενεστώς - τρίτο πρόσωπο του ενικού χωρίς να πει πώς διαιρείται το -ονται σε ξεχωριστά προσφύματα, ένα για κάθε κατηγορία. Λέει μόνο ότι στο (9) «Voice is an affix» (δηλαδή: «Η φωνή είναι πρόσφυμα»· αλλά ποιο πρόσφυμα μαρκάρει τον ενεστώτα; είναι το -ον- ή το αι ή κάτι άλλο; και ποιο μέρος του -ονται μαρκάρει μη ενεργητική φωνή; και πώς δημιουργεί ο κανόνας της P-Ανύψωσης αυτό το -ονται αν δεν έχει ξεχωριστά μέρη για καθεμιά κατηγορία; Το βασικό πρόβλημα είναι ότι η Rivero αναλύει τη μορφολογία

σαν να είναι σύνταξη. Υποθέτει ότι κάθε κατηγορία στο ρηματικό σύνολο πραγματοποιείται με ξεχωριστό φωνολογικό υλικό, δηλαδή με πρόσφυμα, επειδή τέτοια υπόθεση απαιτείται για το συντακτικό δένδρο που -κατά τη θεωρία της- απεικονίζει την εσωτερική δομή του ρηματικού συνόλου. Αν παρατήρει κανείς την ανάγκη για τέτοια συντακτική δομή, τότε η ύπαρξη μορφολογικών διαδικασιών και «αμαλγαματικών» μορφημάτων δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα.

Μπορεί η Rivero να πει ότι η πραγματοποίηση των μορφημάτων είναι κάτι που γίνεται μετά από την P-Ανύψωση, δηλαδή, ο κανόνας της P-Ανύψωσης εφαρμόζεται σε αφηρημένες ενδείξεις, παραδείγματος χάριν, ΣΤΙΠ, για το στιγμιαίο ποιόν ενεργείας. Τότε, ο συνδυασμός της ρίζας μαζί με ΣΤΙΠ, π.χ. φευγ-ΣΤΙΠ πραγματοποιείται σαν φυγ-. Με μια τέτοια αφηρημένη ανάλυση, όμως, πώς μπορεί η Rivero να υποστηρίξει ότι η σειρά στοιχείων στο ρήμα ανταποκρίνεται στη σειρά στοιχείων στο συντακτικό δένδρο; Οι κανόνες μορφολογικής πραγματοποίησης δίνουν τη σειρά, όχι ο συντακτικός κανόνας της P-Ανύψωσης, και έτσι, η ανάλυση εξαρτάται από τη μορφολογία και όχι από τη σύνταξη, αλλά στο τέλος, έχει ανάγκη τη γνήσια μορφολογία για να σιγουρέψει τα αποτελέσματα που θέλει.

Για να τελειώσω, ας σημειώσω πώς, σε μια μορφολογική θεωρία με μορφολογικές διαδικασίες κτλ., εξηγούνται τα δεδομένα του ρηματικού συνόλου. Αντί για συντακτικό δένδρο για το ρηματικό σύμπλεγμα, αρχίζω με κόμβο που έχει όλα τα χαρακτηριστικά των κατηγοριών, παραδείγματος χάριν, για τον τύπο πλύθηκα:

- (10)
$$\begin{array}{c} \text{πλεν-} \\ | \\ [+1\text{προσ.}, +\text{ενικό}, +\text{παρελθόν}, +\text{μεσοπαθητ.}, +\text{στιγμ.}] \text{ΡΗΜΑ} \end{array}$$

και επίσης υπάρχουν κανόνες της πραγματοποίησης που αναφέρονται σ' αυτά τα χαρακτηριστικά, π.χ.:

- (11) α. πλεν- [+στιγμ.] $\Rightarrow$ πλυν²
β. X- [+μεσοπαθ., +παρελθ.] $\Rightarrow$ X-θηκ-

γ. $Y-[+1\text{προσ.}, +\text{ενικό}, +\text{παρελθόν}] \Rightarrow Y-\underline{a}$.

Έτσι, κατορθώνει αυτή η εντελώς μορφολογική ανάλυση να δώσει τη σωστή σειρά στοιχείων.

Στη θεωρία αυτής της ανάλυσης, το «μόρφημα» δεν είναι «πράγμα», αλλά είναι κανόνας και ο κανόνας μπορεί να εισάγει υλικό (π.χ. πρόσφυμα) ή να αλλάξει φωνήεν ή να αφαιρέσει κάτι, κτλ., δηλαδή, το μόρφημα είναι διαδικασία που πραγματοποιεί τα χαρακτηριστικά των κόμβων που αποτελούν τα μέρη μιας πρότασης.

Επομένως, η μορφολογία έχει τη δική της θέση στο σύστημα της γλώσσας -δεν είναι σύνταξη και για αυτόν το λόγο, μπορεί κανείς να αποφύγει τα προβλήματα που συνοδεύουν μια συντακτική ανάλυση της μορφοσύνταξης του ελληνικού ρήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Paul Dinsmoor για τη μεγάλη του βοήθεια στην ετοιμασία αυτού του άρθρου. Επίσης, η Jane Smirniotopoulos και ο Richard Janda συζήτησαν μερικές από τις εδώ ιδέες μαζί μου και με βοήθησαν να τις καταλάβω καλύτερα.

2. Η αφαίρεση του -v- από το θέμα φαίνεται να είναι εντελώς φωνολογικό ζήτημα και για αυτό το λόγο, δεν χρειάζεται ειδική αναφορά στον κανόνα αυτόν.

Πανεπιστήμιο της Πολιτείας του Οχάιο
(The Ohio State University)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Joseph, Brian D. 1988. «Pronominal Affixes in Modern Greek: The Case against Clitics», σε D. Brentari και αλλ. (εκδ.) *Papers from the 24th Regional Meeting, Chicago Linguistic Society*, σ. 203-215. Σικάγο: Chicago Linguistic Society.
- Joseph, Brian D. 1989. «Η ερμηνεία μερικών βορείων τύπων της προστακτικής κατά τη σημερινή μορφολογική θεωρία», *Ελληνική Διαλεκτολογία* 1.21-26
- Joseph, Brian D. 1990. «The Benefits of Morphological Classification: On Some Apparently Problematic Clitics in Modern Greek», σε W. Dressler και αλλ. (εκδ.), *Contemporary Morphology* σ. 171-181 Βερολίνο: Mouton de Gruyter (Trends in Linguistics, Studies and Monographs 49).
- Rivero, Maria Luisa. 1990 «The Location of Nonactive Voice in Albanian and Modern Greek», *Linguistic Inquiry*, 21.2.135-146.
- Pullum, Geoffrey K. και Arnold M. Zwicky. 1983. «Cliticization vs. Inflection: English *n't*», *Language* 59.3.502-513.
- Φιλίππη-Wharburton E. 1990. «Η Ανάλυση του Ρηματικού Συνόλου στα Νέα Ελληνικά», διαβασμένο στη 12η Ετήσια Συνάντηση Εργασίας Γλωσσολογικού Τομέα Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 1990

Λέξεις κλειδιά: Διαδικασία, έγκλιση, κλιτικό, μεσοπαθητική φωνή, μορφολογία, ποιόν ενεργείας, πρόσφυμα, portmanteau morpheme, ρηματικό σύνολο, Verb-Raising